

Kolme vuotta sitten Eva teki mielenkiintoisen tutkimuksen, jossa oli mm. seuraava väite (Iltalehti 3.3.2005): ”Vaikka maassamme viime aikoina toteutetut irtisanomiset ovat herättäneet julkisuudessa paljon paheksuntaa, ne ovat olleet taloudellisesti välttämättömiä.” Selkeä enemmistö kansalaisista (jopa johtavassa asemassa olevista, jotka irtisanomisia käytännössä toteuttavat) oli väitteen kanssa eri mieltä. Vaikkei väite tätä suoraan sanonut, siinä tarkoitettiin ilmiselvästi sellaisia tapauksia, joissa irtisanoja on kannattava eli voittoa tuottava yritys. Näkyvin esimerkki tästä tuolloin oli TeliaSonera, joka teki historiansa parhaan tuloksen ja samaan hengenvetoon ilmoitti aikovansa irtisanoa 650 suomalaista työntekijäänsä.

Niinpä kun Stora Enso viime syksynä ilmoitti lopettavansa kannattavat tehtaansa Kemijärvellä ja Summassa, valtaosa (65 %) kansasta ei Aamulehden Gallupin (19.1.) mukaan edelleenkään tammöistä hyväksy. Ja kun Nokia nyt tammikuussa kertoi lopettavansa kannattavan tehtaansa Bochumissa, myös saksalaiset ovat raivoissaan.

Tällaisen globaalın tuottojahdin edessä perinteiset keinot ovat aika lailla voimattomia. Mutta: jos tuotanto liikkuu nykyisın notkeasti yli rajo-

jen, samaa tekee myös kulutus. *Ostoboikotti* saattaa superkapitalismin oloissa olla kehittymässä kansalaisten purevaksi aseeksi (vrt. Pertti Koistisen kirja-arvio tässä YP:n numerossa).

TeliaSoneran ja Bochumin kaltaisia tapauksia tulee aivan varmasti lisää niin kauan kuin asiakkaat eivät millään tavalla rankaise näitä yrityksiä. Mutta jos kuluttajat ryhtyvät toimimaan niin, että vastaavanlaisista lopetus- tai irtisanomisuutisista seuraa varma myynnin lasku ja sen myötä osakkeen arvon pudotus, moinen meno loppuu siihen paikkaan. Sääli vain, jos ensimmäisen tehokkaan boikotin uhriksi on nyt joutumassa Nokia.

”Yhteiskuntatieteessä ei ole yhtä totuutta. Niinpä ei ole yllättävää, että yhteiskuntatieteilijät eroavat muista suomalaisista eräässä olennaisessa arvossa, nimittäin suvaitsevaisuudessa, kuten puheenjohtaja Elina Moisiokin tervetuliaissanoissaan totesi. Olemme sosiaalipsykologian laitoksella tutkineet vuosikymmeniä eri opiskelijaryhmien arvomieltymyksiä ja vuodesta toiseen olemme tehneet saman havainnon: kaikissa muissa ryhmissä rehellisyys on tärkein hyve, mutta valtieteilijöille suvaitsevaisuus on rehellisyyttä tärkeämpää. Tämä kuulostaa aika pahalta, mutta on järjekkäpää. Jos monikulttuurisessa demokratiassa halutaan elää so- vussa, eri kulttuureista tulevien ja eri tavoin ajattelevien pitää suvaita ja kunnioittaa toisiaan.

Eri alojen opiskelijoiden ar-

vöjen vertailussa yhteiskuntatieteilijöitä muista erottavat arvot voidaan kaiken kaikkiaan kiteyttää yleiskategoriaan universalismiarvot. Ne viittaavat kaikkien ihmisten, ei pelkästään lähipiiriin, hyvinvointiin ja luonnon suojeluun, yhteiseen hyvään. Luonnon ja taiteen kauneuskin kuuluu universalismiarvoihin. Ei ole sattuma, että Machiavelli kirjoitti näytelmiä, Jan Magnus Jansson runoja ja Antti Eskola romaanin.” (*Klaus Helkama* SVAL:n 60-vuotisjuhlassa, Valtiotieteilijä 4/07)

Nuoren Voiman (5/2007) kolumnistin Kyösti Niemelän mukaan uhrina oleminen ei nykyisin ole lainkaan vastenmielistä:

”Uhriksi julistautuminen on nykyään niin edullista, että halukkaita on reilusti enemmän kuin muutama vuosikymmen sitten.”

Uhrina oleminen ei enää pitkään aikaan ole ollut vasemmiston yksinoikeus. Olisi mielenkiintoista selvittää, milloin ja missä yhteydessä sankariyrittäjä uhrina ilmestyi suomalaiseen keskusteluun. Tiedättehän: valtavan pitkä työpäivä, itse pitää tehdä kaikki, verottaja vie rahat, Suomessa ei arvosteta ja niin edespäin.

Yksi viimeisimmistä uhriprojekteista on Arno Kotron ajama miesliike. Niinpä Kotro on muistuttanut meitä, että miehet kuolevat nuorempina, syrjäytyvät helpommin, joutuvat asepalvelukseen ja niin edespäin. Yksi hänen olennaisimmista päämääristään on selvästikin saada osa feministien naisille omimasta uhuriudesta, pala *viktimitisaation* kakusta.

Mutta eikö feminismikriittinen miesliike voisi kyseenalaistaa koko uhrikeskeisyyttä? Kotro ja kumppanit voisivat julistaa, että sukupuolipolitiikkaa pitäisi osata tehdä jostain muusta kuin uhriksi julistautumisesta käsin. He voisivat ylistää sitä miehekkyuden traditiota, jossa valiteetaan vähän eikä määritellä itseä uhriudesta käsin. Nyt he pelaaivat feminismin omilla korteilla.

Pientä eroa kahden pitkiin housuihin pukeutuneen sukupuolen välillä sentään soisi edelleen olevan. Sovitaanko Kotro niin, että naisten ei ole pakko mennä armeijaan, jos he edelleen suostuvat synnyttämään?

Vilma Hänninen, sosiaalipsykologian professori Kuopion yliopistosta, lähetti tammikuussa seuraavanlaisen viestin:

”Pieni anekdootti tamperelaisen kirjakaupan joulunaluspäivän ruuhkasta. Pääsen jonotuksen jälkeen tiskille ja kerron myyjälle, että minulle pitäisi olla varattuna Matti Virtasen ’Kaksi kirjaa – ja se kolmas’. Myyjä poistuu takahuoneeseen, viipyy ja viipyy, takanani jonossa seisovat vaihtavat jalkaa, minä alan pelätä etten pääsekään käärimään kirjaa Heli-siskolle joulupakettiin. Lopulta myyjä palaa kirja kädessään, mutta huolestuneen näköisenä ja toteaa, että yritin kyllä etsiä joka paikasta, mutta en löytänyt kuin tämän yhden. ’Tämä yksi’ on nyt siis minun mielessäni kirjan uusi nimi.”

Kun Lari Kotilainen ja Annukka Varteva olivat törmänneet pissikseen, salarakkaaseen, googlaamiseen ja vastaaviin uudissanoi-

hin, he ryhtyivät penkomaan, miten kieli oikein on muuttumassa. Tuloksena on hauska kirja nimeltä ”Mummonsuomi laajakaistalla” (WSOY 2006), joka ei päivittele, vaan on pikemminkin ”uuden suomen ylistys”. Silti myös varoituksen sanaa tarjotaan, etenkin suhteessa *saippuatai sumusanoihin*. Liukkaimpia ovat yhdyssanat, joiden molemmat osat ovat merkitykseltään epämäärisiä. Seuraava kirjan esimerkki on aito:

”*Laatuseminaari* on avoin kaikille yhtiömme työntekijöille. Seminaarin tavoitteena on kannustaa *laatukeskusteluun* sekä tuoda esiin tähän mennessä tehtyä *laatutyötä*. Samalla pyritään linjaamaan ja jäsentämään *laadunhallintaa*. Iltapäivän aikana luodaan pohjaa yhtiömme *laatukäsitykselle* ja katsotaan, miten eurooppalainen *laatuarkkitehtuuri* istuu tänne. *Laatutyömaalta*-katsauksessa tarkastellaan *laatutyötä* esimerkkien valossa ja tarkastellaan myös *laatutyön* kokonaisvisiota. Ohjelma huipentuu paneelikeskusteluun, jonka aiheena on *Laatutyöturvallisuus*.”

Juri Olešan romaanissa *Kateus* (1927) Ivan Babišev pohdiskelee: ”Minä sanon teille: minun haaveeni oli koneiden kone, *universaalinen kone*. Minä ajattelin täydellistä asetta, toivoin yhteen pieneen laitteeseen voivani keskittää satoja eri toimintoja. Niin, ystäväni. Ihmeellinen, jalo tehtävä. Sen vuoksi kannatti ryhtyä fanaatikoksi: tarkoituksenani oli taltuttaa tekniikan mastodontti, kesyttää se, tehdä siitä kotieläin ... Antaa ihmiselle pieni, yksinkertainen ja tuttu vipu joka ei pelot-

taisi häntä ja joka olisi kotoinen kuin oven säppi ...”

Nythän se meillä on: kännykkä. Voisiko vielä ehdottaa, että kännykkään, ainakin amerikkalaisille markkinoitaviin malleihin, sisällytettäisiin myös käsiase? Ei ehkä patruunoita, mutta kyynelkaasua ampuva?

Stakesin sisäinen kerran viikossa ilmestyvä nettilehti Siilo perusti joulukuussa *vitsisivun*, jonka alku on lupaava. Ensimmäinen vitsi meni näin:

Matti Vanhanen oli kutsunut Putinin kotiinsa karpalomehulle, mutta tuli sitä ennen hankineeksi papukaijan, joka Vanhasen kämpille päästyään alkoi kovalla äänellä toistaa: ”Venäjä on paska maa, Venäjä on paska maa”. Vanhanen hätäntyi ja, kun ei keksinyt muuta, tyrkkäsi papukaijan jääkaappiin vierailun ajaksi. Kun Putin oli lähtenyt, Vanhanen kaivoi kaijan kaapista, ja tämä alkoi heti toistella surkealla äänellä: ”Venäjä on hieno maa, Venäjä on hieno maa”. Vanhanen kysymään, mikä muutti mielen. ”Siperia opettaa”, papukaija vastasi.

Seuraavan viikon vitsi taas oli tämmöinen: 101-vuotias korpikommunisti oli kuolinvuoteellaan ja pyysi yhtäkkiä poikaansa hankkimaan nopeasti kokoomuksen jäsenenomuskaavakkeen. Poika teki työtä käskettyä, mutta kyseli isältään, miksi nyt kalkkivivoilla olet puolta vaihtamassa. Isä vastaamaan: ”Minä kuolen kuitenkin pian – ja mukava on sitten kuolla ajatellen, että taas on yksi kokoomuslainen vähemmän!”

Tähän perään Siilon toimitus huomautti tasapuolisesti, että vitsin puoluekannat voi toki vaihtaa haluamikseen.